

Voorzitter: Vondeling

Tegenwoordig zijn 109 leden, te weten:

Van Aardenne, Aarts, Abma, Andriessen, Barendregt, Beekmans, De Beer, Beumer, De Boer, De Boois, Bremen, Du Chatinier, G. M. P. Cornelissen, Van Dam, Dankert, Van Dis, Van der Doef, Dolman, Drees, Drenth, Van Elsen, Epema-Brugman, Evenhuis, Franssen, De Gaaij Fortman, Gardeniers-Berendsen, Ginjaar-Maas, Van der Gun, Haas-Berger, Hartmeijer, Van der Heem-Wagemakers, Van der Hek, Hermesen, Van Houwelingen, Hutschmaekers, Huijsen, Imkamp, Jansen, Janssen, Joekes, Jongeling, Kappeyne van de Coppello, Keja, Kleisterlee, Knot, Koekoek, Kolthoff, Kombrink, Koning, De Koning (B.P.), Koningh, Konings, De Koster, Kosto, Kraaijeveld-Wouters, Krosse, De Kwaadsteniet, Lamberts, De Leeuw, Van Leeuwen, Van der Lek, Lückers-Bergmans, Massman, Van Mierlo, Molleman, Mommersteeg, Nootboom, Nypels, Van Ooijen, Peijnenburg, Ploeg, Poppe, Portheine, Rienks, Rietkerk, Roels, Roethof, Van Rossum, Salomons, Van der Sanden, Van Schaik, Schakel, Scherpenhuizen, Van het Schip, Scholten, Smit-Kroes, Van der Spek, Stanek, Stoffelen, Van Thijn, Tilanus, Tuinburg, Veder-Smit, Van Veenendaal-van Meggelen, Veerman, Vellinga, Verbrugh, Verwoert, Vondeling, Voogd, De Vries, Weijers, Wiegel, Wierenga, Van Winkel, Wisselink, Ter Woorst, Worrell en Van Zeil,

en de heren Van Agt, Vice-Minister-President, Minister van Justitie, Schaefer, Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en Hendriks, Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Hermes, Spinks, Hartmeijer, Patijn, Geurtsen en Giebels, wegens bezigheden elders;

Beuker, wegens familie-omstandigheden;

Roels, alleen voor het eerste deel van de vergadering, wegens bezigheden elders.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee, dat is ingekomen een brief van de Minister van Justitie, ten geleide van het Koninklijk besluit van 23 april 1976, nr. 76, over de aanwijzing tot Commissaris als bedoeld in artikel 120, tweede lid, van de Grondwet, voor het Burgerlijk Wetboek, van de heren Mr. W. Snijders en mr. H. Schadee en tevens beëindiging van eenzelfde functie door de heer mr. G. E. Langemeijer.

Dit stuk, dat niet zal worden gedrukt, wordt voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: De overige ingekomen stukken staan op een lijst, die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik ook voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het eind van deze vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met deze voorstellen heeft verenigd.

Aan de orde is de **beantwoording** van de door de leden Kolthoff en Voogd, overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde, gestelde **vragen** aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne over het niet openbaar maken c.q. niet ter beschikking stellen van de betrokken commissie(s) van het rapport van de Commissie-Meulblok inzake tabakreclame.³ [De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze weekeditie.]

Staatssecretaris **Hendriks**: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil een enkele inleidende opmerking maken. Het rapport waarop de vragenstellers doelen is de werltante van een interventie van het kamerlid Van den Doel in 1970 in deze Kamer, tot gevolg hebbend dat in 1971

de zogeheten commissie-Meulblok, geheten naar haar voorzitter, in het leven werd geroepen. Als ik deze jaartallen noem en ik realiseer mij dat het op dit moment 1976 is, dan concludeer ik dat het dus bijna vijf jaar heeft geduurd voordat de genoemde interventie tot enig resultaat heeft geleid. Ik behoef niet te zeggen, dat de vertraging die heeft plaatsgevonden ook mij bijzonder spijt. Bij mijn aantreden in 1973, althans vrij kort daarna, heb ik naar ik meen terecht de verwachting kunnen uitspreken dat het rapport vrij snel zou verschijnen. Het heeft nochtans tot najaar 1975 moeten duren, ondanks zeer grote aandrang van mijn zijde, om tot de voltooiing van het rapport te komen.

Dan komt de coincidentie. Middelerwijl was advies gevraagd aan de Gezondheidsraad met betrekking tot de problematiek van roken, het gebruik van tabaksartikelen en dergelijke. Het rapport-Meulblok, hier in het geding, en het advies van de Gezondheidsraad zijn ongeveer gelijktijdig verschenen. Ik hoop dat de Kamer mij niet zal vangen op een marge van enige weken tussen het verschijnen van beide rapporten. Het laatste rapport van de Gezondheidsraad is de Kamer bekend en openbaar. Dat is een advies van een officieel adviesorgaan van de Regering.

Zonder dat ik er nu inhoudelijk op wil of kan ingaan, kan ik zeggen dat de twee rapporten elkaar in bepaalde opzichten aanvullen. Beide bevatten een aantal aanbevelingen welke naar mijn mening duidelijk dienen te worden gecoördineerd. Vandaar, dat beide rapporten door mij zijn gebracht in de interdepartementale commissie gezondheidszorg, ter fine van het uitbrengen van een advies aan mij, respectievelijk aan het kabinet, om op grond daarvan tot een stellingname te kunnen komen.

Daar tussendoor is gekomen, door mij betreurd, het vroegtijdig in de publiciteit komen van het rapport-Meulblok, hetgeen ik niet anders kan formuleren dan uitlekken. Het is de Kamer bekend dat ik heb gepoogd, te traceren waar het lek weer zit. Ik voeg eraan toe

Hendriks

dat het helaas niet de eerste keer is dat zo iets gebeurt. Ik ben er niet in geslaagd, te ontdekken, waar die publicatie vandaan is gekomen. Naar aanleiding van die vroegtijdige publicatie heeft een kort geding plaatsgevonden, aangespannen door een van onze tabaksfabrikanten tegen de staat en tegen ambtenaren van de werkgroep. Het resultaat van dat kort geding zal, ik veronderstel dat tenminste, de Kamer bekend zijn.

Wat vraag 1 en min of meer ook vraag 2 betreft, merk ik op dat er formeel beroep is aangetekend tegen de uitspraak van de president van de Groningse rechtbank in het kort geding. In overweging is, of dit beroep zal worden doorgezet. Wij hebben het zelf in de hand om de procedure al of niet af te sluiten, maar dat verdient overweging van alle aspecten. Het vonnis luidt, dat het rapport in zijn huidige vorm niet op enige wijze mag worden gebruikt zonder toevoeging van het vonnis, dus ook niet voor toezending ter vertrouwelijke kennisgeving aan een of meer vaste kamercommissies. Het komt mij voor dat de overige bewindslieden en ik geen voorstel aan de ministerraad inzake al of niet publicatie kunnen doen, zonder te weten in verband met de afloop van de schriftelijke procedure, wat gepubliceerd kan worden, namelijk het rapport in zijn huidige vorm met toevoeging van het vonnis van de president, dan wel een op bepaalde punten wellicht wat gewijzigd rapport, of eventueel een ongewijzigd rapport sec. Een en ander speelt natuurlijk evenzeer een rol met betrekking tot het informeren van deze Kamer. Ik zeg overigens nu al graag toe dat wij zo snel mogelijk een beslissing zullen nemen over de voortgang van het beroep. Ik kom daarop aanstands nog terug.

Het zal duidelijk zijn, mijnheer de Voorzitter, dat de overwegingen, genoemd onder vraag 2, door ons bij onze oordeelsvorming zullen worden betrokken. Ik zou echter niet willen bevestigen dat het bedoelde stuk al publiek geheim is. Bij mijn weten is het rapport tot op dit ogenblik nergens in zijn geheel gepubliceerd, maar de publicatie van grote stukken daaruit heeft wel plaatsgevonden. Helaas gebeurt dat meer.

Wat vraag 3 betreft, moet ik opmerken dat, zolang het Groninger vonnis in stand blijft, het niet mogelijk zal zijn om het rapport in zijn huidige vorm, zonder toevoeging van het vonnis, vertrouwelijk aan de vaste commissie toe te zenden. Uiteraard is het in be-

ginsel mogelijk dit rapport na enige omwerking wel toe te zenden, of om het rapport in zijn huidige vorm met toevoeging van het vonnis. Het zal ook duidelijk zijn, dat de vraag, of enige omwerking van het rapport dan wel toezending met het vonnis juist is, thans ook hangende de beslissing over een beroep niet kan worden beantwoord. Er zijn aan het Groninger vonnis aspecten van staatkundige aard verbonden. De vraag of in hoger beroep zal worden gegaan is derhalve in dit verband relevant. Op zichzelf is het uitlekken van een bepaald rapport buiten de wil van het kabinet om geen reden tot het publiceren van dat rapport.

Ik kom tot vraag 4. Ik kan mij zeer wel voorstellen dat leden van de commissie ook al veel belangstelling hebben in het rapport op zichzelf zonder dat daaraan verdere adviezen van de interdepartementale coördinatiecommissie gezondheidszorg en eventuele conclusies van de ministerraad worden toegevoegd. Het moge uit het voorgaande duidelijk zijn dat de vraag, in welke vorm het rapport eventueel, zonder verdere toevoegingen al of niet ter vertrouwelijke kennisgeving zou kunnen worden toegezonden, nog even moet worden overwogen.

Ten aanzien van vraag 5 het volgende. Ik heb in antwoord op mij gestelde schriftelijke vragen al meegedeeld dat mij geen gevallen bekend zijn als waarop deze vraag doelt. Ik wil hieraan toevoegen dat een en ander op mij dan ook een hoogst merkwaardige indruk heeft gemaakt.

Ten aanzien van vraag 6 heb ik het vermoeden dat de vorm van beperkte informatie, zoals gesuggereerd in vraag 3, is bedoeld. Zoals bekend is het ongebruikelijk om rapporten van louter ambtelijke commissies te publiceren. Vertrouwelijke toezending aan een kamercommissie is wellicht minder ongebruikelijk. De omstandigheden in deze zaak, zoals aangegeven in mijn antwoord op de derde vraag, vereisen echter voorafgaand aan een dergelijke toezending, een zorgvuldige overweging.

Ik wil hier een opmerking aan toevoegen die niet rechtstreeks verband houdt met een der gestelde vragen. Ik wil er de nadruk op leggen dat ik niet de intentie heb om met het onderhavige rapport geheimzinniger te doen dan strikt noodzakelijk is. Er zijn twee punten die in dit verband nadrukkelijk overweging verdienen. Het betreft hier een ambtelijk rapport. Afgezien van het feit dat het niet de gewoonte is, ambtelijke rapporten vrij te geven, ben

ik van mening dat, indien bij voorbaat zou blijken dat ambtelijke rapporten vrijgegeven worden, overleg met de samenstellers van zo'n rapport bij voorbaat geboden is, opdat die samenstellers bij voorbaat weten dat hun rapport wordt vrijgegeven. Verder ben ik van mening dat enig overleg in het kabinet ten dezen op zijn plaats is.

Ik wil aan de Kamer toezeggen dat ik zal trachten binnen weinige dagen wegen te vinden om de Kamer zo snel mogelijk en zo volledig mogelijk te informeren.

□

De heer Kolthoff (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Is de Staatssecretaris bereid, het rapport-Meulblok met het vonnis van de Groningse rechter op de kortst mogelijke termijn in ieder geval aan de kamercommissie toe te zenden?

Dan de tweede vraag na de ongeveer 20 vragen die wij in de afgelopen jaren over deze materie hebben gesteld. Is voor de Staatssecretaris het gebeuren rondom het rapport geen aanleiding, nu eindelijk met zeer grote voortvarendheid de lacune die is ontstaan na het opheffen van de stichting informatieve etikettering op welke andere passende wijze dan ook met zijn collega's aan te pakken?

Kan de Staatssecretaris uitleggen, hoe het subtiële onderscheid, dat hij schijnt te maken tussen de mate van openbaarheid die toekomt aan adviezen van de officiële organen van de Regering en de mate van openbaarheid van andersoortige adviezen, in elkaar zit?

Kan de Staatssecretaris opheldering verschaffen ten aanzien van zijn antwoord op vraag 5, dat het beschikbaar stellen van het rapport gerelateerd moet worden aan een eventueel te verwachten uitspraak van de rechter?

Dan zou ik graag een korte toelichting op deze vragen geven.

De Voorzitter: Daartoe ontbreekt u de tijd, want u hebt al drie minuten gebruikt.

De heer Kolthoff (PvdA): Ik heb altijd begrepen dat wij twee minuten hadden om gestelde vragen toe te lichten.

De Voorzitter: Neen, inclusief de vragen. Als u per se nog één vraag wil toelichten, dan zal ik u daartoe de gelegenheid geven.

De heer Kolthoff (PvdA): Dank u. Ter toelichting zou ik willen constateren dat deze geschiedenis ten overvloede aantoonde, dat de openbaarheid van de reclame in dit land kennelijk nog een grote voorsprong heeft op de openbaarheid van bestuur.

□ Staatssecretaris **Hendriks**: Mijnheer de Voorzitter! Ik neem aan dat de vragsteller ermee instemt, dat ik alleen antwoord op de door hem gestelde vragen en niet op de toelichting die hij heeft gegeven.

Ik meen eigenlijk al in eerste termijn antwoord te hebben gegeven op de eerste vraag die de geachte afgevaardigde heeft gesteld, namelijk of ik bereid ben, het rapport op korte termijn aan de Kamer toe te zenden. Ik heb op de formele hobbels in dezen gewezen. Ik meen echter duidelijk te hebben toegezegd, dat ik bereid ben, op zeer korte termijn wegen en middelen te zoeken en te vinden om de Kamer zo adequaat mogelijk te informeren.

Ik heb de neiging, op de tweede vraag zonder meer positief te reageren. De heer Kolthoff vraagt naar het subtiele onderscheid tussen adviezen van officiële adviesorganen van de Regering en geschriften van bepaalde ambtelijke werkgroepen of commissies. Adviezen van officiële adviesorganen – ik reken daaronder de Gezondheidsraad, de Centrale raad voor de volksgezondheid, de Ziekenfondsraad, het College ziekenhuisvoorzieningen enz. – zijn als regel openbaar, voor bepaalde organen geldt dat de adviezen zelfs altijd openbaar zijn. Ik meen in eerste termijn genoegzaam aangetoond te hebben, dat dit met ambtelijke adviezen als regel niet het geval is. Het zou de speelruimte aan deze kant van de tafel aanzienlijk kleiner maken.

Ik meen dat vraag 4 min of meer een overlapping is van de eerste vraag in tweede termijn van de heer Kolthoff. Het betreft namelijk het beschikbaar stellen van het rapport gerelateerd aan de uitspraak van de rechter. Die beslissing hoop ik binnen enige dagen te nemen. Het gaat dus om de vraag of beroep zal worden aangetekend tegen de uitspraak van de rechter welke een geclausuleerde publicatie behelst van het rapport, dan wel of zal worden getracht in hoger beroep deze clausule alsnog te bestrijden.

□ De heer **Voogd** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Heeft de bewindsman bij zijn beslissing overwogen in welk een belachelijke situatie de Kamer zich bevindt als een rapport feitelijk gepubliceerd is, en dus openbaar is, en de Kamer – een openbaar lichaam bij uitstek – er niet over mag spreken omdat de fictie in stand moet worden gehouden dat wij het rapport niet kennen?

□ Staatssecretaris **Hendriks**: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan dit diep aanvoelen. De geachte afgevaardigde weet dat het ook voor mijzelf helaas niet de eerste keer is dat ik met een dergelijke situatie wordt geconfronteerd, overigens – ik herhaal dit nadrukkelijk – tegen mijn zin. Nochtans meen ik niet dat uit het voortijdig publiceren, door wie ook, van een bepaald rapport, daarom de conclusie mag worden getrokken dat dan het kabinet ook formeel tot publikatie zou moeten overgaan.

□ De heer **Drenth** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Brengt de functie van de Staatssecretaris, als beschermer van de volksgezondheid, niet mede dat hij dit rapport in ieder geval met het vonnis van het kort geding aan de Kamer overlegt, zodat de kamerleden een zo goed mogelijk inzicht krijgen in bedreigde sectoren van de volksgezondheidszorg, omdat andere ambtelijke rapporten ook wel eens worden gepubliceerd?

□ Staatssecretaris **Hendriks**: Mijnheer de Voorzitter! De laatste toevoeging van de geachte afgevaardigde 'omdat ...', kan ik niet als zwaarwegend argument aanvaarden. Ik heb dit hiervoor reeds betoogd.

Als de heer Drenth doelt op mijn verantwoordelijkheden in dezen, kan ik de Kamer meedelen dat ik die zwaar laat wegen. Nochtans meen ik de twee door mij bedoelde adviezen in die zin te moeten coördineren, opdat ik met verantwoorde gegevens voor de Kamer kan komen. Ik herhaal het: Ik zal dit zo snel mogelijk doen.

□ Mevrouw **Cornelissen** (KVP): Mijnheer de Voorzitter! In eerste termijn antwoordde de Staatssecretaris met betrekking tot vraag 6 van de vragenaanvragers. Mij is geen vraag 6 bekend en deze komt ook niet voor op de voorliggende agenda. Kan misschien de vraag worden voorgelezen?

□ Staatssecretaris **Hendriks**: Mijnheer de Voorzitter! Ik beschik slechts over een getikte tekst van de vragen die in het geding zijn. Ik heb ze niet gedrukt kunnen krijgen. Ik begrijp echter dat vraag 5 is uitgevallen omdat die vraag al gesteld is en dat de gedrukte vraag nr. 5, vraag 6 is geworden.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Wijziging van hoofdstuk XIII (Departement van Economische Zaken) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1974 (13 818);

Wijziging van de begroting van inkomsten en uitgaven van het fonds ontwikkeling snelle kweekreactor voor het dienstjaar 1974 (13 821);

Wijziging van hoofdstuk XIII (Departement van Economische Zaken) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1975 (Stimulerings- en werkgelegenheidsmaatregelen) (13 844).

Deze wetsontwerpen worden zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

De vergadering wordt te 10.45 uur geschorst en te 11.15 uur hervat.

Voorzitter: Portheine

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van de wetsontwerpen:

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een bepaling omtrent het wederrechtelijk gebruik van een woning of besloten lokaal (12 305);

Bepalingen met betrekking tot tijdelijke verhuur van woonruimte in gebouwen, welke aan een gemeente toebehoren en voor afbraak bestemd zijn (12 306).

De algemene beraadslaging wordt hervat.

Hierbij is tevens aan de orde de motie-Imkamp c.s. over het publiceren van de richtlijnen voor het opsporings- en vervolgingsbeleid (12 305, nr. 19).

□ Minister **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde de heer Scholten heeft mij om een nadere beschouwing gevraagd over de denkbeelden van mr. Liefland. Ik ga voor een beschrijving van diens ideeën uit van zijn artikel in het Nederlands Juristenblad van 1974, bladzijde 987. Daar ontwikkelt hij in grote trekken het volgende voorstel.

Een lege woning wordt gedurende een jaar geacht als woning in gebruik te zijn en wordt dan als zodanig ook strafrechtelijk beschermd door toepassing van het bestaande strafrecht. Daarbij moet ik al aanstonds aantekenen, dat artikel 138 van het Wetboek van Strafrecht in zijn huidige vorm daartoe niet in alle gevallen toereikend is, zodat wel aanvulling van de wetge-

Van Agt

ving nodig zou zijn, uiteraard in de trant van wetsontwerp 12 305, zij het met de beperkte termijn van een jaar daarin gebouwd. Voorts is de rechthebbende in het systeem-Liefland verplicht de lege ruimte aanstonds aan de gemeente te melden. Na dat jaar is de gemeente bevoegd over het pand naar goeddunken te beschikken als het dan nog leeg staat. De termijn van een jaar kan overigens door ontheffing een of meermaals worden verlengd.

Dit systeem – de gemeente krijgt de bevoegdheid tot ingrijpen – is van administratiefrechtelijke aard. Het ligt in dezelfde sfeer als de Woonruimtetwet. Het is alleen een wat verder gaande variant daarvan, zou men kunnen stellen.

Het voorstel-Liefland laat de vraag open, wat de status van het pand is als de al dan niet verlengde, termijn van een jaar is afgelopen en de gemeente niet ingrijpt. Het is zeer wel mogelijk dat het niet ingrijpen van de gemeente daarin zijn oorzaak vindt, dat de gemeente geen urgente woningzoekenden heeft in haar territorium en daarom geen reden ziet om zich de beschikking over dat pand te verschaffen.

Welnu, dan is er geen strafrechtelijke bescherming van de rechthebbende, zodat hij bij eventueel kraken op een civiele actie is aangewezen en dat heeft de bezwaren die eerder zijn uiteengezet.

Ik kom aldus tot de conclusie, dat het systeem-Liefland zal neerkomen op

- a. enige uitbouw van de huidige Woonruimtetwet;

- b. uitbreiding door de wetgever van de werkingssfeer van artikel 138 Wetboek van Strafrecht voor het eerste jaar en de eventuele verlengingen;

- c. in het geval van niet daadwerkelijk ingrijpen van de gemeente of wel het aanvaarden van een leemte in de rechtshandhaving na de al dan niet verlengde termijn van een jaar, of wel het in het leven roepen voor die latere periode van een strafbepaling in de trant van wetsontwerp 12 305.

De geachte afgevaardigde de heer Abma heeft andermaal blijk gegeven van zijn voorkeur voor een hogere strafbedreiging, ook om meer mogelijkheden tot variatie in de straftoemeting te hebben. Ik kan zijn betoog wel begrijpen. De heer De Beer heeft zich in eerste termijn in dezelfde zin uitgesproken. Ik stel daartegenover dat de materie die door deze nieuwe strafbepaling wordt bestreken, als zeer gevoelig wordt ervaren en dat deze bepaling – de debatten in de Kamer bewijzen het wel – dan ook omstrede is. In die situatie past een

voorzichtige en milde strafbedreiging, tenzij tegen zulk een aanpak duidelijke indicaties aanwezig zouden zijn of alsnog zouden ontstaan. Ik heb gisteren al gezegd dat, wanneer bepaalde chicanes, anders dan ik in mijn optimisme verwacht, zich op betekende schaal zouden gaan voordoen, een verscherping van de strafbedreiging zou moeten worden overwogen.

Het in de toekomst te voeren opsporings- en vervolgingsbeleid heeft ook in de replieken de aandacht gehad van de geachte afgevaardigden de heren Van Winkel, Van het Schip, De Beer en Van der Lek en mevrouw Salomons. Ik heb in eerste termijn meegedeeld dat de hantering van de nieuwe strafbepaling een genuanceerd beleid vraagt. Dat is in ons strafrecht niet ongewoon. De toepassing van de strafwet is onderworpen aan het opportuniteitsbeginsel. In de toepassing daarvan wordt erop toegezien of vervolging in het concrete geval zinvol is. De individuele belanghebbende heeft een correctiemiddel in artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering. Hij kan, als een strafvervolging waarbij hij belang heeft achterwege blijft, het gerechtshof verzoeken vervolging alsnog te bevelen. Het ligt in mijn bedoeling door overleg binnen het openbaar ministerie en door het bevorderen van overleg door het openbaar ministerie met de politie en met het plaatselijk bestuur richtlijnen voor de opsporing en vervolging van dit delict te ontwerpen, opdat rekening worde gehouden met alle in het geding zijnde redelijke belangen, zowel die van de rechthebbende alsook die van de krakers wanneer zij in nood verkeren.

Mevrouw Salomons vraagt mij of in die richtlijnen niet een redelijke termijn ware op te nemen tussen de vordering en de ontruiming, opdat de krakers eventueel nog tijdig een beroep op de rechter kunnen doen. Zij gaat er daarbij vanuit dat haar amendement wordt aanvaard. Ik ben bereid een algemene bepaling van die aard in die richtlijnen op te nemen. Ik kan natuurlijk niet toezeggen dat die bepaling toepassing zal vinden in elk zich voordoend geval, met andere woorden dat er geen uitzondering zal kunnen zijn, maar ik wil best een richtlijn van die strekking bevorderen.

Aan het adres van de heer De Beer antwoord ik in dit verband dat de redelijke belangen van de rechthebbende een gewichtige factor zullen zijn voor de bepaling van de inhoud van de richtlijnen en uiteraard ook voor de toepassing van deze nieuwe wettelijke voorschriften, gesteld dat zij tot wet

zouden worden verheven. Ik heb er al op gewezen dat de rechthebbende zich bij niet-vervolging kan beklagen bij het gerechtshof.

De heer Imkamp heeft het oordeel van de Kamer gevraagd over zijn wens tot publikatie van de bestaande en toekomstige richtlijnen die het opsporings- en vervolgingsbeleid zullen bepalen. Ik heb in eerste termijn al uitvoerig uiteengezet waarom ik aanvaarding van een dergelijke motie zou moeten ontraden. De motie doet in haar overwegingen een beroep op de rechtszekerheid. Die rechtszekerheid wordt naar mijn overtuiging door publikatie van de richtlijnen niet wezenlijk gediend. Richtlijnen zijn geen wettelijke bepalingen, maar beleidslijnen. Dat kan ook niet anders, wil men het beleid van het openbaar ministerie niet verstarren. Indien tot publikatie van richtlijnen werd overgegaan, zou het gevaar van verstarring toenemen en daardoor zou de mogelijkheid om richtlijnen te ontwerpen worden verengd. Zou de mogelijkheid worden verengd om richtlijnen te ontwerpen ter bevordering van een rechtvaardig en deugdelijk vervolgingsbeleid, dan zou dat een aanzienlijke verarming betekenen van de pogingen om het vervolgings- en straftoemingsbeleid te nuanceren.

Publikatie van richtlijnen zou een vals gevoel van zekerheid bij het publiek oproepen. Want het publiek zal de richtlijn voor wet houden. Het frustreert ook de werking van de strafwet in die zin dat potentiële daders zich daarnaar kunnen gaan richten. Ik heb dat toegelicht met het voorbeeld van de 'first offender' winkeldief. Daarom vind ik aanvaarding van deze motie voor de ontwikkeling van het vervolgings- en straftoemingsbeleid een belangrijke stap terug.

De heer Imkamp (D'66): Er is natuurlijk ook sprake van een onverantwoord gevoel van zekerheid aan de andere kant. Ten gevolge van het publiceren van de richtlijnen krijg je gevoelens van onzekerheid, van onrust bij degenen die in materiële zin zich wederrechtelijk gedragen door de eigendom niet op maatschappelijk optimale wijze te gebruiken. Zij die passief wederrechtelijk zijn kunnen in veel gevallen de overheidsautoriteiten zijn. Het werkt aan twee kanten. Mijn bezwaar is dat de Minister de eigendom te veel bekijkt vanuit de individuele rechten. Al lijkt hij verbaal de waarde van de sociale functie van de eigendom te onderkennen, het komt toch niet naar voren in de door hem ontworpen wetsontwerpen. Dat is mijn wezenlijk bezwaar tegen het wetsontwerp. Daarom be-

Van Agt

pleit ik, opererend in de gedachten-gang van de Minister en mikkend op de sociale functie van de eigendom, publikatie van de richtlijnen.

Minister Van Agt: Ik heb al eerder van geachte afgevaardigden vernomen dat naar hun oordeel, dat ik natuurlijk respecteer, dit wetsontwerp te zeer door-trokken is van de filosofie dat bovenal het recht van de eigenaar bescher-ming behoeft en verdient. De conclusie dat ik die gedachtengang zou zijn toegedaan kan men niet verbinden aan mijn verzet tegen het publiceren van deze richtlijnen. Dat verzet heeft een andere grond. Het is terug te voeren op mijn zorg dat, wanneer wij de weg op gaan van het publiceren van vervolgensrichtlijnen, het maken van zulke richtlijnen aanzienlijk zal worden belemmerd, omdat de richtlij-nen door de mensen als een soort wet-ten zullen worden gezien, zodat zij hun gedrag daarop ook zullen inrichten. Dat betekent met name dat ruimhartigheid in het vervolgensbeleid niet meer via richtlijnen kan worden gepraktiseerd. Ik heb geprobeerd dat met een voorbeeld toe te lichten.

Mevrouw Salomons (PvdA): Ik wil mij beperken tot artikel 138 en het wellicht in te voeren artikel 451. De richtlijn is niet alleen een richtlijn voor vervolg-ingsbeleid. In de richtlijnen wordt ook een stuk recht gevormd over de begrippen waarmee wij hebben te ma-ken in de diverse strafrechtbepalingen. Daar zit het probleem. Wat is het feite-lijk gebruik van de woning? Op welk moment constateren wij het feitelijk gebruik? In de richtlijnen wordt dat uit-gelegd. Daardoor ontstaat rechtsonze-kerheid naar alle betrokkenen als de richtlijnen niet bekend zijn.

Minister Van Agt: De moeilijkheid is dat ik bezwaarlijk de richtlijnen ten de-le wel en ten dele niet kan publiceren. **Mevrouw Salomons** vraagt nu in feite om althans die elementen van de richt-lijn te publiceren waarin het openbaar ministerie uitdrukking geeft aan zijn in-terpretatie van artikel 138 in het licht van de arresten van de Hoge Raad van 1971.

Trouwens de rechthebbenden zou-den daarin geen volledige zeker-heid vinden, want het is alleen maar een oordeel van het openbaar ministerie. Wat artikel 138 werkelijk betekent, van geval tot geval, moet uit-eindelijk de rechter beslissen.

Mevrouw Salomons (PvdA): Bij artikel 138 was het al een probleem. Nu doet zich echter het dubbele probleem voor

dat door de formulering van de wet-tekst, die de Minister gekozen heeft, en door de formulering van het artikel in het Wetboek van Strafvordering die toetsende instantie in wezen weg gaat vallen. Tot nu toe had het openbaar ministerie die richtlijnen wel, maar uit-eindelijk volgde er toch een toetsing door de rechter, nu gaan de richtlijnen aan het openbaar ministerie een auto-nome rol spelen in de rechtsvorming.

Minister Van Agt: Als het gaat niet al-leen om de publikatie van de richtlij-nen die betrekking hebben op artikel 138, maar ook, misschien wel met na-me, om de richtlijnen, waarvan ik het ontwerpen zoëven heb toegezegd, met betrekking tot de wijze waarop toepas-sing zal worden gegeven aan de nieu-we bepalingen van het wetsontwerp 12 305, dan herleeft in volle omvang het bezwaar dat ik heb opgeworpen te-gen het bekend maken van de mate van inschikkelijkheid die het openbaar ministerie zich voorgenomen heeft in beginsel te betrachten. Dan gaat men die inschikkelijkheid allicht beschou-ven als een verkregen recht en er min of meer mee rekenen dat in alle in de richtlijn voorziene gevallen de wettelij-ke bepalingen wel buiten toepassing zullen blijven. Het is een beleidsvoorne-men van het openbaar ministerie om dat in principe te doen, maar dat kan uitzondering lijden. Wanneer het be-leidsvoornemen zal gaan functioneren als een pseudo-wettelijke regeling, dan zullen zulke beleidsvoornemens niet meer worden gemaakt.

Uiteindelijk komt het publiceren van deze en dergelijke richtlijnen erop neer dat de aanpak van de justitiabelen strenger wordt omdat binnen het openbaar ministerie geen afspraken meer kunnen worden gemaakt om in zekere categorieën van gevallen in beginsel largesse te betrachten. Men zal zulke af-spraken niet meer maken, omdat na pu-blikatie daarvan er geen situatie meer zal zijn, hoe uitzonderlijk ook, waarin men alsnog tot de rigoureuze toepas-sing van de wettelijke regel kan terug-keren.

De heer Imkamp (D'66): Ik neem aan dat de Minister zijn standpunt, in ieder geval in dit debat, bepaald heeft en dat, wat wij ook nog mogen inbrengen aan vermeende briljante gedachten de Minister niet van zijn standpunt zal wij-ken. Of heeft de Minister nog een grote openheid en vindt hij dat zijn stand-punt eventueel nog gewijzigd kan wor-den door bepaalde opvattingen of ge-dachten vanuit de Kamer? Dan heeft het zin nog verder te gaan. Zo niet, dan meen ik dat wij de discussie hierover via de interruptiemicrofoon beter kun-nen beëindigen.

Minister Van Agt: In dit debat heb ik geen argumenten vernomen die mij ertoe nopen het standpunt in te nemen dat deze richtlijnen dan maar gepubli-ceerd moeten worden. Dat kan naar mijn idee ook moeilijk anders, omdat, naar ik meen, alle argumenten die daar-voor bedacht kunnen worden, door ons al eerder overwogen zijn. Ik kan natuur-lijk niet zeggen – in het algemeen noch in deze zaak – dat ik in later leven nooit vatbaar zal zijn voor bekering. Hetgeen ik nu heb vernomen, brengt echter geen wijziging in mijn overtuiging, dat het geen goede zaak is, deze publikatie te bevorderen.

De heer Imkamp (D'66): De woorden van de Minister hebben mij ervan overtuigd, dat het nauwelijks relevant is om door te gaan met interrupteren over deze zaak.

Minister Van Agt: In antwoord op vra-gen van mevrouw Salomons en de heer Scholten wil ik nog iets zeggen over de zogenaamde Utrechtse richt-lijn. Mij is gezegd, dat in het arrondis-sement Utrecht een richtlijn bestaat in-gevolge welke binnen tweemaal vier-entwintig uur na de kraking steeds tot ontruiming moet worden overgegaan.

Mevrouw Salomons (PvdA): Kan wor-den overgegaan.

Minister Van Agt: Mijnheer de Voor-zitter! Ik heb helaas nog slechts sum-miere inlichtingen kunnen inwinnen.

Daaruit bleek mij het volgende. Op 12 maart 1975 is er een bespreking geweest van het openbaar ministerie in Utrecht met advocaten en politiefachs in dat arrondissement. Het openbaar ministerie heeft medegedeeld dat naar zijn oordeel niet dadelijk nadat krakers een pand hebben betreden kan worden gesteld, dat zij daarmee bewoner zijn geworden. Ingrijpen van politie en justitie binnen vierentwintig uur na de kraking zou dan ook niet als optreden tegen bewoners behoeven te worden aange-merkt. Deze beleidslijn is niet aan het oordeel van de procureurs-generaal onderworpen en behoort ook niet tot de door hen gezamenlijk vastgestelde beleidslijnen. Daarmee doe ik toch een kleine onthulling, maar dan een nega-tieve, omtrent de inhoud van die be-leidslijnen. Het is mij niet bekend, of de rechter zich over deze interpretatie van het Utrechtse openbaar ministerie heeft uitgesproken. Ik zal hierover nadere in-lichtingen inwinnen en de Kamer hier-over schriftelijk berichten.

Van Agt

De geachte afgevaardigde de heer Van Winkel gelooft niet in instructies aan de politie die tot een genuanceerd optreden zullen leiden. Hij geeft er de voorkeur aan, de ontruiming van een gekraakt pand in handen te leggen van een deurwaarder na een beslissing van de rechter. Ik wijs er terloops op dat de deurwaarder bij zijn optreden niet buiten de mogelijkheid van het te hulp roepen van de sterke arm, dus de politie, zal kunnen. Belangrijker is evenwel dat de deurwaarder alleen zal kunnen optreden als de feitelijke uitvoerder van een rechtelijke uitspraak. Dat betekent dat toch de rechter moet worden ingeschakeld. In feite is dit het bewandelen van de moeilijk begaanbare weg van de civiele procedure. In de memorie van antwoord hebben wij zeer uitvoerig van de mogelijkheden tot het ondernemen van een civielrechtelijke actie onderzocht en ondoelmatig moeten bevinden.

De heer Van Winkel heeft een amendement ingediend, waarop hij in tweede termijn is teruggekomen, betreffende het uitreiken van een afschrift van het proces-verbaal van het betreden van de woning aan de bewoners. Ik heb gezegd, dat ik daartegen zakelijk, inhoudelijk geen echte bezwaren kan aanvoeren en dus ook niet aanvoer. Ik heb er wel op gewezen dat, min of meer willekeurig in dit geval van het betreden van een woning die faciliteit zou worden geboden aan de bewoners en dat in alle andere gevallen van het betreden door de politie van een woning die faciliteit door de wetgever niet wordt verleend. Wanneer een rechtmatig bewoonde woning door de politie om de een of andere reden wordt betreden – bij voorbeeld voor een inbeslagname – dan schrijft de wet nergens voor, dat van het van dat binnentreden in die woning opgemaakte proces-verbaal een afschrift aan de bewoner moet worden gegeven. Zo ontstaat een zekere onevenwichtigheid in het systeem. Ik wil niet betogen, dat het een overwegend bezwaar zou moeten zijn. Ik wijs er alleen op. Ik beveel de Kamer aanneming van zulk een amendement niet aan, maar ik maak er geen grote problemen over.

De geachte afgevaardigde mevrouw Salomons heeft mijn antwoord op haar beschouwingen in eerste termijn summier gevonden. Zij wees tegelijkertijd op de uitvoerige memorie van antwoord. Ik had gedacht dat de uitvoerigheid van de memorie van antwoord – een boekwerk op zichzelf – een zekere rechtvaardiging zou hebben mogen zijn om in deze vergader-

zaal, waar nog zoveel andere dingen te verhandelen zijn, een zekere beknoptheid te betrachten. Ik wil alsnog graag proberen, nader in te gaan op haar opmerkingen en vragen.

Mevrouw Salomons voert de verschillen van inzicht, die haar en mij verdeeld houden, daarop terug dat ik een vertekend beeld van de werkelijkheid zou hebben. Zo stelt zij dat het beeld van de sedente kraker, de kraker die er al een hele poos zit, en die zich in het geval van een burgerlijk proces, dat hij dreigt te verliezen, door een andere kraker laat opvolgen, niet op de werkelijkheid gebaseerd zou zijn. Ik zou voorts ten onrechte protestkraken niet de aandacht van de strafwetgever waardig hebben gekeurd. Ik zou te gemakkelijk denken over de bewijsbaarheid van huurovereenkomsten. Ik zou te veel vertrouwen hebben in de zorgvuldigheid van de politie bij het toetsen van de titel van rechthebbende en van kraker/huurder.

Mijnheer de Voorzitter! Dat een partij in een voor haar belangrijk burgerlijk proces, waarvan verlies dreigt, soms – ik zeg niet altijd – haar toevlucht neemt tot chicanes en maatregelen tot frustratie van een mogelijk ongunstige uitspraak, is een ervaringsfeit, dat iedere praktische rechtsbeoefenaar zal beamen. Wij hebben dat ook gehoord in deze Kamer van praktische rechtsbeoefenaars. De memorie van antwoord gaat op deze problematiek al diep in. Protestkraken blijf ik een betrekkelijk geringe rechtsinbreuk vinden, niet goed te keuren uiteraard, maar een betrekkelijke geringe rechtsinbreuk, mits het zonder vernieling of andere excessen gaat.

De heer Van Winkel (PPR): Ik wil nog even terugkomen op het amendement inzake het uitreiken van het proces-verbaal aan de bewoner. Zou de Minister er technisch gemakkelijker mee uit de voeten kunnen, als er in plaats van bewoner zou staan gevorderde? Het ligt dan technisch in een andere sfeer dan de betwistbaarheid van het bewoner-zijn. Het komt dan ook uit de algemene sfeer van überhaupt de bewoners van huizen, die betreden worden door de politie.

Minister Van Agt: Ik geloof niet dat dit voor mij veel zou veranderen. Ik heb al gezegd dat ik geen problemen over het amendement maak, maar ik wijs de Kamer er op dat wij hiermee een faciliteit zouden verlenen die elders niet bestaat. Ik heb zeer wel begrip voor de overwegingen om dat in casu toch maar te doen. Ik heb gisteren de heer Van Winkel horen betogen dat, als de

wet elders ontoereikend is – misschien zeg ik het wat scherper dan de heer Van Winkel het mij tegemoet voerde – daar in geen reden mag worden gevonden om deze dan ook op dit punt ontoereikend te maken. Voor die gedachten-gang heb ik wel begrip. Ik verneem straks wel het oordeel van de Kamer hierover.

De Voorzitter: Is het niet beter dit geheel te behandelen bij de artikels-gewijze behandeling en de amendementen? Dat lijkt mij iets ordelijker.

Mevrouw Lückers-Bergmans (KVP): Als wij doen wat de heer Van Winkel voorstelt, dan wordt het beslist toch wel moeilijker, naar ik meen, om een proces-verbaal aan de betrokken persoon uit te reiken. De gevorderde kan er dan voor zorgen dat op het moment dat het proces-verbaal wordt uitgereikt er weer andere bewoners in het pand zitten en dat de gevorderde niet aanwezig is.

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzitter! U hebt gezegd: Laten wij de verdere bespreking van het amendement verdagen tot de artikelsgewijze behandeling. Ik zal mij nader beraden over hetgeen over dit amendement is gezegd en ook op de interruptie van mevrouw Lückers-Bergmans terugkomen.

In verband met de bewijsbaarheid van huurovereenkomsten heb ik al opgemerkt, dat de politie en de strafrechtelijke justitie als het ware allergisch zijn voor strafzaken die door een civielrechtelijk geschilpunt kunnen worden gecompliceerd. Zij zullen dan ook zeker geen strikt bewijs van een huurovereenkomst verlangen. Een redelijk vermoeden van het bestaan daarvan is al voldoende om hen de klagende eigenaar naar de burgerlijke rechter te doen verwijzen. De politie zal wel zorgvuldig moeten zijn bij het verifiëren, of de delictsinhoud is vervuld alvorens zij optreedt. Anders loopt zij het risico door het openbaar ministerie of de rechter op de vingers te worden getikt. Zij zal dat wel inzien. Ik herhaal dat zij in het algemeen een volgens sommigen zelfs te bangelijke houding aanneemt zodra de mogelijkheid van een civielrechtelijke kwestie boven de einder verschijnt.

Zorgvuldig optreden van de politie kan ook met zich brengen dat zij tijdig het plaatselijk bestuur verwittigt met het oog op andere huisvesting van de krakers wier verblijf in het gekraakte pand beëindigd gaat worden.

Mevrouw Salomons heeft mij enigszins mis verstaan, denk ik, toen zij aannam dat ook ik in het wetsontwerp een zekere terugwerkende kracht zou zien.

Van Agt

Ik herhaal mijn stelling van de eerste termijn, dat het wetsontwerp dit karakter niet heeft. Het stelt voor de toekomst een bepaalde toestand strafbaar. Dat is – ik heb dat met voorbeelden toegelicht – geenszins ongewoon. Mevrouw Salomons heeft gelijk, als zij zegt dat ook na de nota van wijziging die ik gisteren heb ingediend, het wetsontwerp geen overgangsregeling inhoudt voor zittende krakers. Ik meen niettemin dat die wijziging naar haar inhoud wel in zekere mate die functie heeft. Zij geeft immers aan de krakers een vrij lange termijn om zich in te stellen op de nieuwe situatie. Die termijn is in de nota van wijziging gesteld op zes maanden. Ik zou die zeker niet willen verdubbelen tot een jaar, zoals hier wel is voorgesteld.

In wezen moet men bij het half jaar opgenomen in artikel III, gisteren bij nota van wijziging in het wetsontwerp ingevoegd, de periode tellen die nodig zal verstrijken totdat het wetsontwerp het Staatsblad bereikt. Eigenlijk mag men ook rekening houden met de periode die al verstreken is sinds de indiening van het wetsontwerp. Vanaf dat moment moesten de belanghebbenden er immers ernstig rekening mee houden, dat aan deze situatie van straffeloosheid een einde zou komen.

Zoals ik in de witte stukken herhaaldelijk heb gesteld en ook gisteren bij mijn mondelinge antwoord duidelijk tot uitdrukking liet komen, zijn de problemen die de leemte in de rechtshandhaving oplevert van dezelfde aard ten aanzien van reeds zittende krakers als met betrekking tot toekomstige. Daarom verzet ik mij tegen het voorstel van de geachte afgevaardigde de heer Van der Lek, het wetsontwerp in het geheel niet van toepassing te verklaren op de reeds zittende krakers. Ik meen dat dit het wetsontwerp in ernstige mate zou aantasten. Het gaat mij te ver te stellen dat reeds zittende krakers een verkregen recht hebben op bescherming van hun positie. Er is al gebleken dat ik bereid ben in een redelijke mate rekening te houden met de belangen van deze personen. De gisteren ingediende nota van wijziging is daarvan een bewijs.

Mevrouw Salomons heeft mij verbaasd met haar stelling, dat verjaring van het delict van artikel 442b eigenlijk niet mogelijk zou zijn. Het delict is voltooid zodra de dader weigert aan de vordering van de rechthebbende tot ontruiming gevolg te geven. Op dat moment begint de periode van de verjaring te lopen.

Iets anders is dat de rechthebbende desnoods opnieuw ontruiming kan vorderen en dat bij hernieuwde weigering een nieuw delict ontstaat. Dat is inherent aan alle strafbare feiten die betrekking hebben op het voortduren van een bepaalde door de wetgever ongewenst geachte toestand. Dat komt in het strafrecht heel vaak voor.

Mijnheer de Voorzitter, u hebt zoëven gezegd dat wij niet te veel over de amendementen moeten spreken. Aan die wenk zal ik gevolg geven. Dat betekent dat hetgeen ik nog wilde zeggen over de gedachte van mevrouw Salomons over het invoeren van een termijn van drie maanden en een andere termijn van één jaar, gedachten die inmiddels in één amendement zijn samengevoegd, zal worden uitgesproken bij de behandeling van dat amendement.

Mevrouw Salomons (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik besef wel dat verjaring formeel mogelijk is, maar ik heb gepoogd te zeggen, dat het systeem dat wij kennen inhoudt dat na verloop van tijd na een bepaalde gedraging die voldoet aan de omschrijving van een delict niet meer wordt vervolgd. Nu is het merkwaardige dat door het uit elkaar liggen van twee rechtsmomenten, enerzijds het wederrechtelijk in gebruik nemen en anderzijds, misschien pas vijf of zes jaar later, het niet op vordering verlaten van het pand feitelijk de verjaring pas ingaat een bepaalde periode na het niet op vorder-

ing verlaten hebben van het pand. Mijn stelling is dat bij strafbaarstelling van het kraken zelf na twee jaar zou kunnen worden gezegd, dat weliswaar de wederrechtelijkheid niet is opgeheven, maar dat het feit niet meer vervolgbaar is.

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzitter! Dat zou inderdaad het geval zijn geweest, als het kraken zelf strafbaar zou zijn gesteld.

Mevrouw Salomons (PvdA): Daarom zeg ik ook dat nu mensen die jaren geleden die woning hebben gekraakt en er nog in zitten nog strafbaar worden gesteld.

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzitter! Dat komt, omdat niet alleen het zich verschaffen van het feitelijk gebruik van de woning wederrechtelijk is, maar ook het blijven gebruiken daarvan. Omdat de strafbaarstelling is gekoppeld niet aan het destijds in gebruik nemen, maar aan het altijd nog in gebruik houden, hoezeer ook de rechthebbende gevorderd heeft dat daaraan nu een einde worde gemaakt, treedt het gevolg in dat mevrouw Salomons – ik respecteer uiteraard haar oordeel – ongewenst acht.

Het lid Kleisterlee vervangt het lid Porthéine op de voorzittersstoel.

Staatssecretaris Schaefer: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil de heer Abma bedanken voor het feit – ik weet dat dit niet

De kamerleden Lückers-Bergmans (l) en Salomons (r)

Schaefer

eenvoudig is – dat het mij gelukt is, hem ervan te overtuigen dat de uitbreiding van het wetsontwerp naar meer eigenaren dan de gemeente niet juist zou zijn. Ik dank hem ook voor zijn opmerking dat op het ministerie hard is gewerkt aan uitbreiding van het aantal gemeenten dat artikel 56 mag toepassen. Ik heb begrepen dat hij dit vooral leuk vindt, omdat dit oude standplaatsen van hem zijn. Dat betekent dus, dat mensen die net als wij hebben mogen genieten van zijn woorden, nu ook van artikel 56 mogen genieten. Het moet goed toeven zijn in die gemeenten!

De heer Van het Schip veronderstelde dat wij geen antwoord hadden op een van zijn vragen, namelijk of er over anderhalf of twee jaar genoeg woonruimte is. Ik heb die vraag vertaald in: is het aanbod precies zo en dan nog met enige ruimte voor de vraag. Het antwoord op die vraag is 'neen'. Dat zal dus niet zo zijn.

Nog even ter correctie van de vraag die de heer Van der Lek opnieuw heeft gesteld, wil ik het volgende opmerken. Ik heb begrepen dat hij vroeg om krakers automatisch op de urgentielijst te zetten. In zijn tweede termijn zei hij dat hij urgente, erg urgente gevallen bedoelde. Ik ben dat met de heer Van der Lek van mening. Als dus krakers binnen de termen die de gemeente stelt – zij moet die stellen – urgent zijn, dan behoren zij ook hoog op die lijst te staan. Dat is niets nieuws, maar ik had er bezwaar tegen – de heer Van der Lek heeft dan kennelijk ook niet gevraagd – om een kraker eenvoudig omdat hij gekraakt heeft op een urgentielijst te plaatsen.

Ik kom nu op een lange reeks van vragen van de heer Scholten die altijd in tweede termijn een aantal vragen heeft waarbij hij poogt dreigend te kijken en een serieus antwoord en liefst een toezegging krijgt. Ik wil dat genuanceerd doen. Hij heeft gevraagd, of ik bereid ben, overleg te plegen met gemeenten die te maken hebben met het verschijnsel van kraken in grote vorm. De gemakkelijkste toezegging die men in de Kamer kan doen, betreft die van overleg. Ik ben van mening dat dat overleg ook tot iets moet leiden. Men moet ergens over kunnen praten. Het uitsluitend bij elkaar om de tafel zitten, zou tot gevolg kunnen hebben dat de wethouders van volkshuisvesting zich niet met een urgent geval kunnen bezighouden. Voorlichting van de kant van het ministerie en bijstand als gemeenten vragen hebben over interpretaties van regelingen, het maken van verordeningen, zullen wij voortzetten.

Het lijkt mij een juiste zaak dat op het ministerie de eerste gedachten liggen over een gemoderniseerde Woonruimtetwet, maar – ik zeg dit nogmaals – binnen deze kabinetsperiode zal dat niet leiden tot een wetsontwerp of een voorontwerp van wet. Daar ontbreekt ons de tijd toe. Ik ben echter graag bereid, naast het overleg dat wij altijd voeren met de VNG, met die gemeenten die met die specifieke problemen zitten, contact te hebben om suggesties te verkrijgen voor een gemoderniseerde Woonruimtetwet. Indien de wetgever deze suggesties voor zijn rekening wil nemen, kunnen deze in een wetsontwerp worden neergelegd.

Anders sta ik tegenover zijn suggestie om ook aan het ministerie de na zes maanden niet gedane vorderingen te melden. Het begrip dat de heer Scholten terecht weet op te brengen voor het tekort aan mensen bij de gemeente, zou hij ook eens moeten opbrengen voor het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Het aantal mensen dat zich bij ons bezighoudt met woonruimteverdeling is nog niet een schaduw van het aantal dat zich er in de gemeenten mee bezighoudt. Hij vraagt eigenlijk om een meldingssysteem van niet gevorderde ruimten. Ik heb geen enkel middel ter beschikking om de gemeenten te dwingen, te vorderen. Het kan ook niet van mij worden verwacht, want door de wijziging van de Woonruimtetwet loopt als een rode draad dat die bevoegdheden zoveel mogelijk bij de gemeenten worden gelegd, omdat de gemeentelijke autonomie overeind moet worden gehouden. Met name door de inbreng van een van de leden van de fractie van de heer Scholten is dit vaak het thema. De controle op het vorderingsbeleid, waarbij het rijk voorschriften geeft, behoort aan de gemeenteraad. Gemeenteraadsleden moeten vragen om overzichten van gevallen waarin wel en waarin niet is gevorderd. Als zij het daar niet mee eens zijn, kunnen zij aan het college vragen waarom niet is gevorderd. Als het Rijk dit doet, is het een aanvulling op de cijfers van het CBS. Dat lijkt mij niet juist. Wij zullen zoveel mogelijk voorlichting geven over de wijze waarop men het kan doen.

De heer Scholten heeft nog een vraag gesteld over panden waarbij in het verleden een vergunning is verleend. Ik heb informatie laten inwinnen bij de gemeentelijke huisvestingsdiensten van Den Haag en Utrecht. Daaruit is gebleken dat dergelijke verklaringen al sinds vele jaren niet meer worden afgegeven. In overleg met de

Kamer van Koophandel geeft bij voorbeeld Den Haag in voorkomende gevallen altijd de gevraagde vergunning om de woning voor een ander doel dan bewoning te gebruiken. Beide gemeenten zijn van mening dat de hier bedoelde panden meestal niet geschikt zijn voor toewijzing aan minder draagkrachtigen, omdat ze meestal te groot zijn en bovendien in de meeste gevallen boven de huurprijsgrens uitkomen. Leegmelding als gevolg van toepassing van een meldingsverordening schijnt in Den Haag niet te werken. Daar is sinds kort een afspraak gemaakt met het waterleidingbedrijf, dat elke afsluiting direct doorgeeft. Dit is inderdaad een goede methode, omdat, als mensen niet melden dat zij hun woonruimte verlaten, zij wel elektra en water laten afsluiten, omdat anders de rekeningen doorgaan. In Utrecht wacht de meldingsplichtverordening nog slechts op het fiat van gedeputeerde staten. Men weet dat wij zoveel mogelijk bekendheid hebben gegeven aan het feit – wij hebben ook gemeenten die geen meldingsplicht hadden erop gewezen – dat het een aanmerkelijke verbetering is om een dergelijke plicht in de verordening op te nemen. Elk jaar geven wij een aanbiedingsbrief uit, behorende bij de bijstelling van de Woonruimtebeschikking 1974. Als het relevant is, wil ik overwegen de gemeenten hierop in de volgende aanbiedingsbrief te wijzen.

Ten aanzien van de panden in Utrecht, die door de heer Scholten zijn genoemd, heb ik nog geen onderzoek kunnen plegen. Mocht hij het nodig vinden dat hiernaar wordt gekeken, ben ik graag bereid de mogelijkheden te onderzoeken, als hij het aan het departement meldt.

De heer Scholten heeft ook gevraagd of de periode van 1 à 1,5 jaar tussen nu en de invoering van de wet, geen reden is om zoveel mogelijk te doen aan de oplossing van het probleem, niet via wetgeving, maar via het creëren van woonruimte voor de betrokkenen. Ik kan niet anders dan begrijpen dat de heer Scholten het net zo interpreteert als ik. Het is een extra aanleiding om eraan te werken. Ik geloof niet dat het nodig was geweest om ons eraan te zetten, maar ik kan toezeggen dat wij er in de nog resterende kabinetsperiode zoveel mogelijk aan zullen doen.

Ten slotte kom ik toe aan het betoog van de heer De Beer. Ik zal proberen, zonder stemverheffing te spreken. Wat ik heb gezegd, heb ik niet met stemverheffing gezegd om indruk op hem te maken, want de inhoud was voldoende.

Schaefer

de om indruk op de heer De Beer te maken. Ik heb gezegd dat iedereen met bestuursverantwoordelijkheid ook verantwoordelijk is voor de noden die op zijn gebied blijven bestaan. Ik meen dat, mijnheer de Voorzitter! Ik ben dan ook wat teleurgesteld, als alle politieke haketakgrapjes weer boven tafel worden gehaald. Dat betekent dat ik het mij aantrek, dat het bouwbeleid onvoldoende is. Neen, sec heb ik gezegd – de heer De Beer zal ik er toch niet van overtuigen – dat alles wordt gedaan om dat op te heffen doch dat afgezien daarvan, hoe groot het programma ook is, altijd noden zullen blijven bestaan en dat men zich dat als bestuurder moet aantrekken.

Ik heb de heer De Beer niet kunnen overtuigen, maar ik heb wel het gevoel dat hij zich mijn woorden heeft aange trokken. Alleen daarom al ben ik blij. Daarnaast heeft hij natuurlijk gelijk als hij zegt dat er tijdens regeringen, waaraan ook de VVD deelnam, meer dan alleen het kraken is ontstaan, dat er ook zeer gunstige dingen zijn ontstaan. Dat is juist. Daarvoor ben ik hem ook persoonlijk ontzettend dankbaar. Dankzij regeringen met deelneming van de VVD ben ik politiek actief geworden en ik heb daarvan nooit spijt gekregen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

In behandeling komt het wetsontwerp Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een bepaling omtrent het wederrechtelijk gebruik van een woning of een besloten lokaal (12 305)

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, worden alle op het wetsontwerp voorgestelde amendementen, voor zover zij niet voldoende zijn ondertekend, voldoende ondersteund.

Beraadslaging over artikel I, waarop zijn voorgesteld de volgende amendementen:

een, van het lid De Beer c.s. (stuk nr. 9);

een, van het lid Van der Spek c.s. (stuk nr. 14);

een (gewijzigd), van het lid Salomons c.s. (stuk nr. 16).

□

Minister **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! Amendement nr. 9 bevat het voorstel om de strafbedreiging in drastische mate te verhogen, namelijk van f 200 tot f 5000. Ik ontraad dit amendement. De redenen hiervoor zijn gegeven in het debat.

De amendementen 14 en 16 behelzen de voorstellen dat de strafbepaling en de bevoegdheid van de politie om te ontruimen niet van toepassing zijn indien het pand al drie maanden door de krakers bewoond is c.q. een jaar lang leeg heeft gestaan voordat het gekraakt werd. Ook die amendementen meen ik te moeten ontraden. In de behandeling tot dusverre heb ik duidelijk gemaakt, dat niet in alle gevallen kan worden gezegd dat een eigenaar en défaut is wanneer hij een pand een jaar lang heeft laten leegstaan en dat de eigenaar niet in alle gevallen verweten kan worden, dat hij krakers gedurende drie maanden min of meer met rust heeft gelaten. Het laatste kan betekenen dat hij een te waarden inschikkelijkheid betracht heeft, dat hij in de verwachting geleefd heeft dat betrokkenen na korte tijd het pand wel weer zouden verlaten. Wanneer dat vertrouwen in de medemens zou worden gestraft door het ontnemen van de mogelijkheid een beroep te doen op dit tot bescherming strekkende artikel, zou ik dat een averechts resultaat van het voorstel vinden. Ik ontraad dus ook de amendementen nrs. 14 en 16.

De beraadslaging wordt gesloten.

Beraadslaging over artikel II, waarop zijn voorgesteld de volgende amendementen:

een, van het lid Salomons c.s. (stuk nr. 12);

een, van het lid Van Winkel c.s. (stuk nr. 13);

een, van het lid Salomons c.s. (stuk nr. 15).

□

De heer **Van Winkel** (PPR): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben blij dat ik in de gelegenheid word gesteld de Minister alsnog te bedanken voor wat hij heeft gezegd naar aanleiding van mijn amendement. Ik bekende gisteren dat ik, helaas, zo weinig aanleiding vond tot dank.

Niettemin stel ik voor het woord 'bewoner', te wijzigen in 'gevoerde', zodat de zin als volgt komt te luiden: Aan de gevorderde wordt een afschrift van het procesverbaal uitgereikt. Ofschoon de Minister geen bezwaar had tegen de oorspronkelijke term – dat was geen doorslaggevend argument –, lijkt dit bij nader beraad een betere term te zijn.

De **Voorzitter**: Het lid Van Winkel heeft zijn amendement (stuk nr. 13) in die zin gewijzigd dat dit thans luidt:

In artikel II wordt in het aldaar voorgestelde artikel 551a van het Wetboek van Strafvordering aan het tweede lid een volzin toegevoegd, luidende: Aan de gevorderde wordt een afschrift van het proces-verbaal uitgereikt.

□

Mevrouw **Salomons** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik meen te begrijpen dat de Minister het ook mogelijk acht in zijn instructies een zodanige termijn op te nemen dat er rechtsmiddelen zullen openblijven aan de gevoerden, tussen het tijdstip van binnentreding door de politie en het tijdstip van ontruiming. Daarom hoop ik dat mijn amendement in die zin kan worden gelezen. Ik verneem graag nog een nadere toelichting van de Minister want ik vond zijn opmerking niet helemaal duidelijk.

□

De heer **De Beer** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb vragen en opmerkingen over een tweetal amendementen en ik begin met amendement nr. 13 van de heer Van Winkel c.s. Zoals dit amendement thans gewijzigd is, luidt de laatste zin: Aan de gevorderde wordt een afschrift van het procesverbaal uitgereikt. Wat zal echter het juridische gevolg zijn, indien zulks niet mogelijk zal blijken?

Ik kom thans tot amendement nr. 15 waarbij gesteld wordt dat niet alleen de verwijdering van de goederen nog enige tijd in beslag zal mogen nemen, maar dat ook de krakers naar bevind van zaken, enige tijd in het pand zouden mogen verblijven.

Ik heb uit ondershandse gesprekken met de indieners van het amendement begrepen – ik stel er daarom prijs op dit hier in het openbaar te zeggen want als het niet juist is, kan het altijd nog worden tegengesproken – dat de strekking van het amendement beslist niet verhindert dat het uitstel dat aan de krakers wordt gegeven, een zeer geruime tijd kan zijn. Dit kan weken, of zelfs maanden zijn. Dit is mij althans zo gezegd.

Mevrouw **Salomons** (PvdA): De tijd zou zodanig moeten zijn – ik heb dat ook in de toelichting gezegd – dat rechtsmiddelen – dat zou hoogstens een vordering in kort geding kunnen zijn – kunnen worden aangewend. Dat zijn geen maanden.

De heer **De Beer** (VVD): De letterlijke tekst van het amendement echter maakt zo iets in wezen wel mogelijk.

Mevrouw **Salomons** (PvdA): Als het openbaar ministerie inderdaad zo dui-

De Beer

delijk twijfelt aan de titel van de recht-hebbende, zal er helemaal geen vor-dering plaatsvinden. Het is ter beoor-deling van het openbaar ministerie – dat vind ik zelf een enge zaak, maar ik zie in dit wetsontwerp geen andere mogelijkheid – of er enige termijn ge-und zal worden. Ik heb de Minister gevraagd hoe hij die richtlijnen wil in-richten. De strekking van het amende-ment is niet die, welke de heer De Beer veronderstelt. Dan zou het inderdaad een destructief amendement zijn en dat is mijn bedoeling beslist niet. Mijn bedoeling is alleen een korte termijn te gunnen, opdat de gang naar de rechter niet onthouden wordt aan de kraker. Ik heb een aantal gevallen genoemd, waarin het toetsen van de titel door de politie niet zo erg eenvoudig is.

De heer **De Beer** (VVD): Dat moge dan de bedoeling van de indieners van het amendement zijn. Die is dan nu duidelij-lijk geworden. Maar – dit is dan tevens een vraag aan de Minister – het is niet ondenkbaar dat, wanneer dit amende-ment wordt aanvaard, een bepaalde gemeenteraad, om welke reden dan ook, besluit de burgemeester via zijn verantwoordingsplicht over het politiële beleid onder druk te zetten om toch in ruime mate, en misschien zelfs systematisch in ruime mate, respijt aan de krakers te gunnen. Die moge-lijkheid wordt geopend wanneer dit amendement als wetstekst wordt aan-vaard, los van de bedoelingen van de indieners van het amendement. Mijn vraag aan de Minister is, of mijn op-merking ten deze formeel juist is. Als hierop een bevestigend antwoord komt, stel ik mij voor nog een sub-amendement op dit amendement in te dienen, opdat het onmogelijk wordt gemeenteraden de gelegenheid te ge-ven deze termijn ad infinitum uit te breiden. Het sub-amendement moet nog technisch ingekleed worden. Wel-licht bestaat de gelegenheid het dins-dag, voordat wij tot stemming over-gaan, nog in te dienen.

Mevrouw **Salomons** (PvdA): De burge-meester is ter zake van de openbare orde wel hoofd van de politie, maar niet ter zake van het vervolgingsbe-leid. Dat is nog altijd het openbaar mi-nisterie.

De heer **De Beer** (VVD): Ik heb de stel-lige indruk – maar ook dit is een punt dat de Minister van Justitie in zijn an-twoord zou kunnen meenemen – dat de beoordeling van de tijd die men de krakers zou moeten gunnen om het pand te ontruimen typisch behoort bij de instructie van de burgemeester aan de politie.

□

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzit-ter! Ik heb enkele minuten nodig om mij te bezinnen op de vragen die mij zijn voorgelegd. Misschien mag ik de vrij-moedigheid nemen u te suggereren thans eerst artikel III af te doen.

De beraadslaging wordt geschorst.

Beraadslaging over het gewijzigde amendement-Van der Lek c.s. (stuk nr. 21) tot invoeging van een nieuw artikel III.

□

De heer **Van der Spek** (PSP): Mijnheer de Voorzitter! Ten opzichte van het oorspronkelijke amendement onder nr. 20 is er sprake van vier verande-ringen.

De eerste is, dat er een onderteke-naar is bijgekomen, waardoor ik het amendement nu kan toelichten. De on-dertekening is dus ondertussen mas-saal geworden.

In het amendement zelf zijn drie wij-zigingen aangebracht.

In de eerste plaats – dit is een techni-sche zaak – is in plaats van 'lokaal' nu 'besloten lokaal' vermeld, zulks in overeenstemming met de tekst van het wetsontwerp.

In de tweede plaats worden van het optreden niet alleen uitgezonderd ge-vallen die vallen onder artikel I maar ook die onder artikel II, omdat het denkbaar is, dat, wanneer mensen, on-der artikel I vallend, worden uitgeslo-ten omdat het strafbare feit of het eventueel strafbare feit al begaan zou zijn voor het in werking treden van de wet, dan nog dat politie-optreden zou kunnen plaatsvinden, omdat er toch het vermoeden van een strafbaar feit is, waarvan later pas blijkt dat het eigenlijk geen strafbaar feit is, omdat het onder de uitzonderingsbepalingen valt. Daarom is voor alle zekerheid ook artikel II toegevoegd.

In de derde plaats is toegevoegd, dat de uitzondering niet alleen geldt voor de mensen die volgens het eerste lid van artikel I strafbaar zijn gesteld, maar ook voor degenen die volgens het tweede lid van artikel I strafbaar zijn gesteld, namelijk de mensen die vertoeven in een door een ander wederrechtelijk in gebruik genomen wo-ning of besloten lokaal.

□

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzit-ter! Ik ontraad aanvaarding van het amendement op stuk nr. 18 om de ter-mijn te verduubelen, die zal verstrijken tussen de afkondiging van de wet in het Staatsblad en de inwerkingtreding daarvan.

De Voorzitter: Ik heb de indruk, dat er een klein misverstand is. Op het ogen-blik is aan de orde het amendement op stuk nr. 21. Het gaat om het nieuwe ar-tikel dat is ingebracht door de heer Van der Lek c.s. en in de plaats treedt van het amendement op stuk nr. 20, dat daarmee is vervallen.

Minister Van Agt: En dan zou, neem ik aan, de heer Van der Lek, als zijn voor-stel werd aangenomen, het bestaande artikel III tot IV willen vernummeren. Dat moet dan geacht zijn te zijn voor-gesteld? Daaruit kwam mijn misver-stand voort.

De heer Van der Lek: Dat is impliciet voorgesteld.

Minister Van Agt: Niemand zal ver-baad opzien wanneer ik zeg dat ik heel grote bezwaren tegen het amende-ment heb. Het zou betekenen een fi-at, dat nu wordt uitgesproken ten gun-ste van degenen die voor de inwer-kingtreding van de wet gekraakt heb-ben. Men moet ook nog overwegen dat de wet nog een periode door de Staten-Generaal zal gaan. In geval van aanvaarding ook door de Eerste Ka-mer, nog een half jaar op haar inwer-kingtreding zal laten wachten. Hierin ligt natuurlijk een royale uitnodiging besloten aan al degenen die voor de bui binnen willen zijn om in de reste-rende tijd van dat halve jaar plus de periode nodig voor de parlementaire afhandeling nog gauw een pand te kraken. Die vallen immers allemaal buiten de wet.

Dat is natuurlijk een volstrekt onaan-vaardbare consequentie van het amendement.

□

De heer Van der Lek (PSP): Mijnheer de Voorzitter! Ik zou twee dingen wil-len zeggen. In de eerste plaats is het niet zo onaanvaardbaar, dacht ik, als de Minister suggereert, dat een rechts-positie die toch min of meer ontstaan is voor krakers door de befaamde uit-spraak van de Hoge Raad, door dit amendement gehonoreerd zou wor-den voor al degenen, die voor de in-werkingtreding van deze wet ook in-derdaad ervan mochten uitgaan, zeker tot de periode van dit moment, waar-op wij de wet aan het behandelen zijn. Het lijkt mij dus wat overdreven om te stellen, dat dit een bescherming zou geven die nergens op gegrond is. Ik dacht dat het meer een consolideren en veilig stellen was van een situatie, die een lange tijd heeft bestaan. Dat is ook inderdaad een van de gronden van dit amendement, dat daardoor dit element van rechtszekerheid niet plot-

Van der Lek

seling, wanneer de wet van kracht wordt en in werking treedt ook, ongedaan wordt gemaakt.

Nu kan ik mij voorstellen dat er een samenloop is met het voorstel in de nota van wijziging, waardoor ook als deze wet in het Staatsblad is verschenen er een half jaar nog verstrijkt en dat de Minister dus spreekt van een uitnodiging aan de mensen om nog gauw even te kraken, omdat zij dan fijn onder deze overgangsbepaling vallen.

Ik zou de Minister daarom, hoewel ik er zelf geen behoefte aan heb, willen vragen of hij meent dat, wanneer wij die termijn van het halve jaar in deze overgangsbepaling zouden inbouwen, hij daartegen minder bezwaren en misschien geen bezwaren zou hebben. Ik meen dat het een zeer goede redenering is – wij hebben die ook een- en andermaal hier naar voren gebracht –, dat je moet vermijden dat er materieel iets ontstaat van een rechtsonzekerheid voor mensen die nooit hebben kunnen weten dat dit nog eens wet zou worden. Daarom wil ik graag een overgangsbepaling. Als de Minister zegt dat hij geen periode van vrij kraken wil laten ontstaan na het publiceren van de wet, dan zijn wij nog wel bereid te overwegen een afrektermijn van overeenkomstige lengte in te bouwen. Hoe denkt de Minister daarover?

□

De heer **De Beer** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Naar ik heb begrepen, zit u thans voor de eerste keer in functie in de voorzittersstoel. Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om u daarmee van harte geluk te wensen!

De **Voorzitter**: Ik dank u zeer.

□

De heer **Imkamp** (D'66): Ik sluit mij bij deze felicitatie aan. Het is voor mij een nieuw feit in dit debat.

Ik zou toch een forse lans willen breken voor dit amendement, met name op grond van artikel 1 van het Wetboek van Strafrecht. De Minister zegt dat wij een onderscheid moeten maken tussen in bezit nemen en in bezit houden, maar na de arresten van de Hoge Raad vormde dit natuurlijk één gedragspatroon. Het in bezit nemen was als zodanig een actum met het oog op het in bezit houden. Nu maakt de Minister een splitsing en wenst hij het in bezit houden strafbaar te stellen. In zekere zin is dat niet geheel en al in overeenstemming met artikel 1 van het Wetboek van Strafrecht. Ik vind het amendement van de heer Van der Lek en de zijnen zeer waardevol met het

oog op dit artikel. Kan de Minister ermee akkoord gaan – dat is nog een andere subtiliteit die eventueel in dit amendement kan worden ingebracht – dat als datum wordt genomen die van publikatie in het Staatsblad? Er zijn nu drie mogelijkheden: het in werking treden van de wet, een aftrek van zes maanden en de datum van publikatie in het Staatsblad. Ik denk dat daarmee het bezwaar van de Minister tegen het 'snel maar kraken' in grote mate kan worden ondervangen.

□

Mevrouw **Salomons** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Als de Minister onoverkomelijke bezwaren heeft tegen het amendement zoals het nu is geformuleerd, zou ik hem in overweging willen geven de zaak af te grenzen met een limiet, die eventueel zou kunnen liggen bij het moment van aanvaarding van het wetsontwerp door de Eerste Kamer, en toch een overgangsbepaling op te nemen. Een van de wezenlijke en ook door hem toegegeven bezwaren van de wet is, dat er geen overgangsrecht is. Ik geloof dat dit een stuk rechtsonzekerheid zal scheppen. Daardoor kunnen in de periode tot aan de invoering van de wet een aantal fricties optreden en wellicht een aantal pogingen tot kraking op het allerlaatste moment. Anders wordt het als nu duidelijkheid wordt geschapen en als voor degenen die op het moment van aanvaarding van dit wetsontwerp reeds gekraakt hebben een stuk rechtsbescherming aanwezig is. Ik houd staande dat diegenen die langer zitten over het algemeen civielrechtelijk gemakkelijker te vervolgen zullen zijn, aangezien zij toch gemakkelijker traceerbare personen zijn. Ik geloof dat de wet dan een stuk fatsoenlijker in strafrechtelijke zin zou zijn dan ze op dit moment is.

□

Minister **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! Wat ons verdeeld houdt is of mensen mochten verwachten door te kraken een beschermde positie te verwerven, ook nadat dit wetsontwerp was ingediend, zelfs nadat het wetsontwerp door de Tweede Kamer zal zijn aanvaard, tot het tijdstip van inwerkingtreding van de wet, een half jaar na de afkondiging ervan. Natuurlijk worden mijn bezwaren iets minder wanneer in dit amendement als tijdstip niet de datum van inwerkingtreding maar de datum van afkondiging wordt aangehouden. Niettemin blijven zij groot genoeg om aanvaarding van het amendement sterk te ontraden. Ik houd tegen, dat betrokkenen na de indiening van het wets-

ontwerp nog mochten verwachten dat kraken een beschermde, door het recht blijvend te onziene positie zou verschaffen.

De heer **Imkamp** (D'66): U kunt niet staande houden dat een gegroeid recht vermindert met het indienen van een wetsontwerp. Uit een oogpunt van rechtsbedeling gaat dat te ver.

Minister **Van Agt**: Dat is de achtergrond van het amendement. Men zou geen strafbaarstelling mogen introduceren die betrekking heeft op mensen die, nadat het wetsontwerp is ingediend maar voordat het in werking is getreden dan wel afgekondigd, zich door kraken in het bezit hebben gesteld van een pand op het gebruik waarvan zij geen aanspraak hebben

De heer **Drees** (DS'70): De heer Imkamp suggereert dat een recht is ontstaan. Dat is nimmer gesteld, zelfs niet door de hoogste rechterlijke instanties. Er is alleen gezegd, dat het wetboek van strafrecht geen bepalingen bevatte om iemand uit het pand te verwijderen. Er is niet gezegd, dat een of ander recht is ontstaan. Integendeel! Civielrechtelijk had de kraker geen enkel recht. Dat kon ook in iedere civielrechtelijke procedure worden vastgesteld. De heer Imkamp suggereert bij herhaling dat een recht is ontstaan maar dat is een ernstig misverstand. Kraken is uitdrukkelijk civielrechtelijk wederrechtelijk. De enige vraag was en is in hoeverre het wetboek van strafrecht moet worden aangevuld. Er is nooit een recht ontstaan. Het is bovendien altijd mogelijk bestaande rechten te herzien. Je kunt alleen niet voor daden uit het verleden strafrechtelijke straffen invoeren. Niemand die in 1973 een gekraakt pand heeft bewoond zal daarvoor in de toekomst worden gestraft. Het gaat alleen om het bewonen van kraakpanden in de toekomst. Er is geen enkele terugwerkende kracht van strafrechtelijke bepalingen.

De heer **Imkamp** (D'66): Ik heb nimmer gesuggereerd dat rechten zijn ontstaan.

Minister **Van Agt**: Ik heb mijn zienswijze op de zaak gegeven. Ik kan geen wettelijke regeling voor juist houden dat het, ondanks aanmaning van de rechthebbende, blijven gebruiken van een pand strafbaar is, behalve voor degenen die zich in het bezit daarvan hebben gesteld voor de wet in werking trad dan wel werd afgekondigd. Er zit geen terugwerkende kracht in het wetsontwerp. Er wordt alleen gezegd dat het vanaf heden niet meer straffeloos zal zijn in een kraakpand te blijven.

Van Agt

Degenen die zich eerder in een huis of een bedrijfspand hebben genesteld mogen niet verlangen dat die strafbepaling, die uiteraard alleen op de toekomst betrekking heeft, voor hen niet zal gelden. Zij konden niet verwachten dat een dergelijke strafbepaling aan hen voorbij zou gaan, zeker niet vanaf het moment waarop dit wetsontwerp werd ingediend en nog minder vanaf het moment waarop het wetsontwerp door de Tweede Kamer zal worden aangenomen.

Mevrouw Salomons (PvdA): Ik vind het zo jammer dat de Minister nu volslagen voorbij gaat aan de mogelijkheden tot misbruik die ik in mijn eerste en tweede termijn al heb genoemd. Het probleem is dat veel mensen in die woningen zijn gekomen, er veel aan hebben opgeknapt. Zij zijn getolereerd, vaak niet alleen om niet, want zij hebben ook vaak huurpenningen betaald. Zij hebben echter wederrechtelijk de woning in gebruik genomen. Wanneer nu vanwege de rechthebbende een vordering volgt kunnen zij er gewoon uitgegooid worden. Dat is het probleem.

De heer Imkamp (D'66): Mag ik de Minister vragen of hij, a contrario redenerend, wel stelt dat er een rechtvaardige verwachting aanwezig was bij diegenen die, voordat het wetsontwerp bij de Kamer was ingediend, zich in een kraakpand bevonden. De heer Drees spreekt over recht. Ik doe dat niet. Ik spreek, meer in de lijn van de Minister, over een verwachtingenpatroon. Vindt de Minister dat er een verschil is in het verwachtingenpatroon dat je aanwezig mag achten bij mensen nadat het wetsontwerp bij de Kamer is ingediend? Dat vind ik volstrekt onjuist. Wij hebben al moeite genoeg ermee dat ieder geacht wordt de wet te kennen. Wanneer men die gedachte echter nog verder gaat uitbouwen door te zeggen dat ieder in zijn gedrag een verwachtingenpatroon behoort in te bouwen bij het indienen van een wetsontwerp in de Kamer, dan gaat de Minister te ver.

De Voorzitter: Mag ik de Kamer in herinnering brengen dat dit, naar mijn indruk, een discussie is die reeds enige malen hier in de Kamer heeft plaatsgehad. Ik wil voorstellen de discussies over dit amendement thans te sluiten.

De heer Imkamp (D'66): Ik zou toch wel graag hebben, mijnheer de Voorzitter, dat de Minister op mijn vraag antwoordde. Wij kunnen daarna nog altijd de beraadslaging sluiten.

Staatssecretaris Schaefer (m) en de kamerleden Drees (l) en De Beer (r)

De Voorzitter: Ik heb de indruk dat de Minister, althans voor zover ik het heb kunnen waarnemen, heeft getracht de antwoorden te geven die hem zijn gevraagd. Of men daarmee tevreden is is een andere zaak. Ik wil de discussie nu echt niet meer voortzetten.

De beraadslaging wordt gesloten.

Beraadslaging over artikel III, waarop is voorgesteld een amendement-Salomons c.s. (stuk nr. 18).

□

Mevrouw Salomons (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De bedoeling van mijn amendement is de termijn, met name voor de gemeenten, die worden geconfronteerd met de invoering van deze wet en die in ieder geval enige tijd nodig zullen hebben om de mensen die uit kraakpanden komen aan vervangende woonruimte te helpen, enigszins te veruimen. Gezien de gemiddelde tijd die de gemeenten nodig hebben om mensen die hoog op de urgentielijst staan aan een woning te helpen, is een half jaar erg kort. Onderzoekingen hebben uitgewezen dat onder de krakers erg veel mensen zitten die, volgens alle formele normen, voor urgentie in aanmerking zouden komen.

Ik meen dat wij de moeilijkheden voor de gemeenten – dat zijn dan voornamelijk de grote gemeenten met lange urgentielijsten – niet extra moe-

ten vergroten, wat wij door een termijn van zes maanden stellig zouden doen.

□

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzitter! Ik vind deze termijn van een half jaar al een royaal gebaar, zeker in het licht van het gegeven dat vanaf dinsdag a.s. – ik betoon mij optimist – alle betrokkenen en dus ook de gemeentebesturen ermee rekening zullen hebben te houden dat er een aanzienlijke kans bestaat dat over enige tijd deze nieuwe wetgeving van toepassing zal zijn. Materieel moet men bij het half jaar, voorzien in Artikel III, minstens optellen de periode tussen nu en het begintijdstip van dat half jaar.

De beraadslaging wordt gesloten.

Over de beweegreden wordt geen beraadslaging gevoerd.

De verdere behandeling van het wetsontwerp wordt geschorst.

In behandeling komt het wetsontwerp Bepalingen met betrekking tot tijdelijke verhuur van woonruimte in gebouwen, welke aan een gemeente toebehoren en voor afbraak bestemd zijn (12 306).

Over de onderdelen van het wetsontwerp wordt geen beraadslaging gevoerd.

De verdere behandeling van het wetsontwerp wordt geschorst.

Voorzitter

De **Voorzitter**: Ik stel voor, de stemming over beide wetsontwerpen te doen houden dinsdag aanstaande bij het begin van de vergadering.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt te 12.40 uur geschorst en te 12.48 uur hervat.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het wetsontwerp **Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een bepaling omtrent het wederrechtelijk gebruik van een woning of besloten lokaal (12 305)**.

De beraadslaging over artikel 2 en de daarop voorgestelde amendementen wordt hervat.

□

Minister **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil iets zeggen over amendement nr. 13 van de heer Van Winkel c.s. Het amendement beoogt voor te schrijven dat aan de bewoner – de heer Van Winkel heeft er later van gemaakt de gevorderde – een afschrift van het proces-verbaal wordt uitgeleerd. Wat die verandering betreft, heb ik in een spontane reactie desgevraagd al gezegd, dat mij dat geen verbetering lijkt. Nadere beschouwing doet mij zelfs zeggen dat het een verslechtering zou zijn, omdat de vordering wordt uitgebracht aan al degenen die in het pand worden aangetroffen. Dat behoeven niet eens bewoners te zijn, maar kunnen toevallig aanwezigen zijn, die helemaal niet kunnen worden aangemerkt als bewoners van het pand. Het kan bezoek van familie, vrienden en kennissen zijn, maar het kunnen ook actievoerders zijn, die zich in het pand hebben genesteld vlak voordat en in de verwachting dat de politie zal komen. Het is te veel gevraagd, aan al die personen, in dat pand aanwezig maar niet als bewoners aan te merken, een afschrift van het proces-verbaal uit te reiken. Het kunnen er tientallen en als het gaat om zeer grote panden zelfs honderden zijn.

Mevrouw **Salomons** (PvdA): Het zijn echter allemaal personen, die volgens deze wetstekst vervolgbaar zijn, indien zij niet op eerste vordering het pand verlaten. De reden, waarom het proces-verbaal moet worden overhandigd is, dat zij weten waarvoor zij vervolgd zouden worden, als zij vervolgd worden.

Minister **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! Men begrijpe wel, dat het geen algemene regeling van onze strafvoordeling is, dat verdachten afschriften van de processen-verbaal krijgen. Dat is een uitzondering. Die geldt hier, omdat het binnentreden van een woning een doorbreking is van het grondwettelijk gewaarborgde huisrecht. Dat is de ratio waarom die bijzondere rechtswaarborg wordt geïntroduceerd. Het binnentreden van de politie in een woning tegen de wil van de bewoner vormt een inbreuk op het grondwettelijke huisrecht, van de bewoner uiteraard. Daarom heeft in redelijkheid alleen de bewoner, de gerechtigde tot het grondwettelijk gewaarborgde huisrecht, aanspraak op een afschrift van het proces-verbaal, indien men zulk een voorziening in het leven zou willen roepen. Het geldt niet voor toevallig aanwezige personen. Ik bedoel met 'toevallig aanwezige personen' personen, die niet als bewoners kunnen worden aangemerkt.

Door mevrouw Lückers-Bergmans is gevraagd hoe gehandeld moet worden wanneer degene voor wie het afschrift bestemd is niet meer wordt aangetroffen. Dat is reëel, maar wel oplosbaar probleem. Het is een reëel probleem want de feitelijke gang van zaken is deze: de politie treedt binnen, doet haar werk en maakt nadien – wellicht nog dezelfde dag – proces-verbaal op van hetgeen is gebeurd. Men zou dan afschriften van dat proces-verbaal naar de bewoners of gevorderden moeten brengen.

Wat gebeurt er, wanneer deze er niet meer zijn? Als de actie van de politie succesvol is geweest, zijn zij niet meer in het ontruimde pand. Die moeilijkheid te ondervangen levert enige technische formuleringsproblemen op, die kunnen worden opgelost in de tijdspanne tussen vandaan en de dag waarop de stemming over het wetsontwerp plaatsvindt. Ik hou mij gereed voor de geachte afgevaardigde de heer Van Winkel om het amendement aldus uit te bouwen, dat aan die op zich zelf reële moeilijkheid het hoofd wordt geboden. Ik geloof dat er inderdaad een voorziening nodig is, want anders zou het in een aantal gevallen zo gaan, dat de politie degene aan wie het afschrift moet worden uitgereikt niet vindt. Wat dan? Ik geloof niet dat dit het optreden van de politie onrechtmatig zou maken. Dat gevolg zou dan niet intreden. Het gaat hierbij naar mijn overtuiging om een instructienorm, maar het is toch niet fraai in de wetgeving een voorschrift aan de politie te introduceren, vooraf

al wetende dat dit in een aantal gevallen kan worden geëffectueerd.

De **Voorzitter**: De heer Scholten heeft mij kenbaar gemaakt, dat hij nog iets wilde zeggen. Ik vraag mij af, of het niet verstandig is dit in de tweede termijn te doen. Dan kan een ieder die wil, reageren op hetgeen de Minister over alle amendementen heeft gezegd.

Minister **Van Agt**: De heer De Beer heeft bezwaren ingebracht tegen het amendement, voorkomende op stuk nr. 15, van mevrouw Salomons. Zijn bezwaren komen voort uit de mening dat de burgemeester hierbij de leidinggevende functionaris is. De burgemeester kan onder pressie van de gemeenteraad worden gebracht en zo gaat het verhaal verder. Ik begrijp deze zorg, maar de vooronderstelling is onjuist. Het gaat hierbij om het opheffen van een bij de strafwet verboden toestand. De politie ontvangt haar instructies van het openbaar ministerie en niet de burgemeester, hoe de politie van deze nieuwe bevoegdheid gebruik zou moeten maken.

Ik heb al gezegd dat ik bereid ben in de te vervaardigen instructies op te nemen dat als regel een termijn moet worden gegeven aan de personen tot wie de vordering zich richt, een termijn waarbinnen zij een rechtsmiddel kunnen aanwenden. Daarbij heb ik ook evenals mevrouw Salomons gedacht aan de eventualiteit van een kort geding. Dat betekent dat het om een termijn gaat, die zeker niet in maanden en zelfs niet in weken kan worden gerekend, omdat een kort geding zich veel sneller voltrekt. Dat is niet een zaak van weken, maar hooguit van dagen. Dit zo zijnde, meen ik de Kamer te kunnen verklaren mij te refereren aan haar oordeel met betrekking tot dit amendement op stuk nr. 15.

□

De heer **Scholten** (ARP): Mijnheer de Voorzitter! Het is mij nog niet duidelijk geworden, of de heer Van Winkel nu een wijziging in zijn amendement heeft aangebracht, strikt formeel gerekenend. Ik heb de conclusie getrokken dat dit wel het geval is. De bewoner is vervangen door de gevorderde. Als hij dit handhaaft – maar ik geloof dat het aanbeveling verdient, dat hij ook dit nader beziet in het overleg met de Minister – zou ik op het daarvoor juiste moment in staat willen worden gesteld, een subamendement op het amendement van de heer Van Winkel in te dienen waardoor het in de oorspronkelijke toestand wordt teruggebracht.

□

De heer **Van Winkel** (PPR): Mijnheer de Voorzitter! Ik maak bijzonder graag gebruik van de uitnodiging van de Minister, de definitieve tekst in onderling beraad samen te stellen. Het gaat om de bewoner die gebruik maakt van het kraakpand. Het 'betwiste goed' betreft het kraakpand. Alle personen eromheen moeten op de achtergrond blijven. Vandaar dat de uitdrukking 'de gevorderde', de 'bewoner' of eventueel nog een andere tekst zal worden gebruikt. Dat zouden wij in onderling beraad kunnen vaststellen.

□

De heer **De Beer** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil de Minister vragen of het amendement, hoe het straks ook moge luiden, in feite geen inbreuk maakt op hetgeen gebruikelijk is in het Wetboek van Strafrecht. In het algemeen wordt bij strafrechtzaken immers geen proces-verbaal uitgereikt.

□

De heer **Van Schaik** (KVP): Mijnheer de Voorzitter! Indien het proces-verbaal niet kan worden uitgereikt bij gebrek aan een bewoner of een gevorderde, brengt dat dan de nietigheid van alle acties die hebben plaatsgevonden met zich?

□

Minister **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil beginnen met de laatste vraag. Naar mijn oordeel is het stellig niet het geval. Aan het niet uitgereikt worden van het afschrift van een proces-verbaal, omdat het niet blijkt te kunnen worden uitgereikt, kan naar mijn overtuiging niet het rechtsgevolg verbonden zijn dat de actie onrechtmatig of nietig is.

In het nader overleg waartoe wij onze technische hulp aan de heer Van Winkel hebben aangeboden, kan, zoals ik reeds zei, worden gezien hoe het probleem kan worden ondervangen dat in een aantal gevallen het afschrift niet zal kunnen worden uitgereikt aan de bewoner, omdat die inmiddels het betreffende pand heeft verlaten. Daarvoor is een oplossing te vinden.

Hetgeen de heer Van Winkel vraagt wijkt af van hetgeen gebruikelijk is, zoals ik in eerste termijn heb gezegd en in tweede termijn heb herhaald. In geen enkel ander geval waarin de politie uit hoofde van het Wetboek van Strafvordering gerechtigd is een woning tegen de wil van de bewoner te betreden is in een dergelijke faciliteit voorzien. Die zal hier worden gegeven, in afwijking van andere in een hoge

mate vergelijkbare bepalingen. Ik heb de Kamer daarop al gewezen, maar eraan toegevoegd, dat ik daarin geen grond vind om over het voorstel van de heer Van Winkel grote problemen te maken.

De beraadslaging wordt geschorst.

De verdere behandeling van het wetsontwerp wordt geschorst.

De vergadering wordt te 13.02 uur geschorst en te 14.00 uur hervat.

Voorzitter: Vondeling.

De **Voorzitter**: Aan de orde is de beslissing over het verzoek van het lid Nooteboom, de Staatssecretaris van Sociale Zaken te mogen interpellieren over de richtlijnen, die worden gehanteerd bij het beleid ter zake van de dispensatieverlening van artikel 60a van de AOW en van artikel 21a van de AWW.

Ik stel voor, dit verzoek toe te staan.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, deze interpellatie te houden in de avondvergadering van dinsdag 25 mei a.s., zo nodig met onderbreking van de agenda.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, de spreektijd vast te stellen als volgt: voor de interpellant in eerste termijn op 10 minuten; voor de interpellant in tweede termijn en eventueel tussenkomende sprekers op 5 minuten.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ook stel ik voor, aan de orde te stellen en te behandelen bij de aanvang van de vergadering van woensdag 26 mei 1976:

Wetsontwerp Wijziging van hoofdstuk XVI (Departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1974 (13 722).

Verder stel ik voor aan de orde te stellen en te behandelen vóór het voorstel van Wet van de leden Drees en Stanek (13 612):

Wetsontwerp Wijziging van de Wet Uitkeringen Wegen (13 505).

Voorts stel ik voor aan de orde te stellen en te behandelen bij de aanvang van de vergadering van donderdag 10 juni 1976:

de Verslagen van de Commissie voor de Verzoekschriften over een aantal in haar handen gestelde adressen (13 606, nrs. 82 en 92 t/m 98).

Overeenkomstig de voorstellen van de Voorzitter wordt besloten.

De Voorzitter: De Ministers van Economische Zaken en van Sociale Zaken kunnen tot hun grote spijt wegens dringende ambtsbezigheden niet in deze vergadering aanwezig zijn.

De beantwoording van de vragen van het lid Weijers en anderen en die van het lid Jansen zal plaatsvinden bij het begin van de vergadering van dinsdag 25 mei a.s.

Het doet mij een beetje verdriet dat ik nu de vergadering moet sluiten, omdat wij in de afgelopen weken al iets van ons werk naar achteren hebben verschoven. Dit is echter niet aan de Kamer te wijten. Ik hoop toch dat wij voor het reces onze agenda aanzienlijk zullen hebben ontlast.

Ik stel voor, het verslag van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 14.03 uur.

Lijst van ingekomen stukken met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1°. een brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van de terstiltziggende goedkeuring aan de Staten-Generaal overgelegde Overeenkomst inzake de instelling van een Financieel Steunfonds van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (met bijlage); Parijs, 9 april 1975 (13 920).

Dit stuk is al gedrukt en rondgedeeld;

2°. de volgende brieven e.a.:

een, van het gemeentebestuur van Beek (L), over de rijkstractementen voor geestelijken;

een, van E. Baltus te Arnhem, ten geleide van diens geschrift 'Politiek zonder Hart';

een, van het buurtcomité Vogelenbuurt te Utrecht, een, van het landelijk bestuur van de Coornhert-Liga en een, van het bestuur van de Stichting Rechtswinkel te Amsterdam, alle met betrekking tot de zogenaamde anti-kraakwetten;

een, van H. C. L. Arts te Eindhoven, over haar persoonlijke omstandigheden;

een, van N. Poelijoe te Groningen, over de plannen van de Belgische Regering ten aanzien van kerncentrales;

een, van het bestuur van de Coöp. Bloemenveiligingsvereniging 't Noorden' te Groningen, over de perikelen rond de voorgenomen nieuwbouw;

een, van de PPR-Rotterdam, ten geleide van een aangenomen Chili-verklaring;

een aantal, tegen abortus provocatus;

een, van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijnland, ten geleide van haar jaarverslag 1975.

Deze brieven liggen op de griffie ter inzage; voor zoveel nodig is kopie gezonden aan de betrokken commissies;

3°. de volgende afschriften van brieven:

een, van de secretaris van de werkgroep Grienden te Hoogvliet, gericht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat, over de bescherming van de grienden langs de Oude Maas;

een, van A. J. M. Martens te Sittard, gericht aan de president van de Rechtbank te Maastricht, met betrekking tot de zaak-Frans H.;

een, van J. H. Snellen van Vollenhoven te Den Haag, gericht aan de Provinciale Raad voor de Ruimtelijke Ordening in Zuid-Holland, over de streekplannen Zuid-Holland West en Oost.

Deze afschriften liggen op de griffie ter inzage; voor zoveel nodig is kopie gezonden aan de betrokken commissies;

4°. de volgende academische proefschriften:

van J. F. Vos: 'Onderwijswetenschap en marxisme'; van B. Prakken: 'Selectie van investeringsprojecten in een gedecentraliseerde organisatie: een simulatiemodel'.

Deze boekwerken zijn opgenomen in de bibliotheek der Kamer.

Noot 1 (Zie blz. 4176)

Mijnheer de Voorzitter,

De Commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven met bijbehorende stukken van de heer J. A. Mommersteeg heeft de eer het volgende te rapporteren.

In handen van de commissie zijn gesteld, behalve de geloofsbrief de volgende missives van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal:

een dd. 4 mei 1976, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij de heer J. A. Mommersteeg te Amsterdam wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;

een dd. 17 mei 1976, houdende mededeling dat hij hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt.

Volgens het in handen van de commissie gestelde besluit van de voorzitter van het Centraal Stembureau is de heer J. A. Mommersteeg benoemd verklaard tot lid van de Kamer met inachtneming van de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel N 19 van de Kieswet. Deze rangschikking is opgenomen in het besluit van het Centraal Stembureau, voorkomende in het bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant van 7 december 1972.

Hieruit is gebleken dat hij terecht benoemd is verklaard.

Uit het feit dat de heer Mommersteeg reeds lid van deze Kamer is geweest blijkt dat hij de vereiste leeftijd heeft bereikt.

Uit de bij de geloofsbrief gevoegde stukken blijkt voorts, dat hij geen betrekkingen bekleedt, welke onverenigbaar zijn met het lidmaatschap der Kamer, terwijl de commissie ten aanzien van hem niet van enige omstandigheid is gebleken, welke zijn Nederlanderschap in twijfel zou moeten doen trekken, noch van enige andere omstandigheid, ten gevolge waarvan hij op grond van artikel 94 van de Grondwet van de verkiesbaarheid ontzet zou zijn.

De commissie heeft derhalve de eer voor te stellen als lid der Kamer toe te laten de heer J. A. Mommersteeg, nadat hij de voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zal hebben afgelegd.

Noot 2 (Zie blz. 4226)

De vragen van het lid Roethof luiden:

1. Wil de Minister de Kamer nauwkeurig inlichten welke aanleiding er thans bestond om stappen te ondernemen tegen de Bloemehovekliniek?

2. Welke ruimte heeft de Minister de kliniek gelaten om de belangen van de patiënten te behartigen?

3. Was de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, dan wel de inspectie van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, op de hoogte van de te ondernemen justitiële stappen? Zo ja, in welk stadium zijn zij ingelicht?

4. In hoeverre rijmen de thans ondernomen stappen zich met de brief van de Minister van Justitie aan de Kamer van 28 oktober 1974 met betrekking tot het vervolgingsbeleid?

5. Waarom is de Minister niet bereid gebleken tot overleg met de meest betrokken vaste Kamercommissies, in afwachting van de te ondernemen stappen, mede gezien in het licht van de uitvoerige discussie die de Kamer over zijn brief als bedoeld in vraag 4 heeft gevoerd?

6. Wil de Minister de getroffen beslissing dan wel het billijken daarvan in heroverweging nemen?

Noot 3 (Zie blz. 4239)

De vragen van de leden Kolthoff en Voogd luiden:

1. Wil de Staatssecretaris zijn opvatting dat hij het rapport van de Interdepartementale Werkgroep Tabakreklame pas aan de ministerraad wil voorleggen nadat de lopende gerechtelijke procedure is afgesloten in heroverweging nemen?

2. Wil hij bij zijn oordeelvorming betrekken:

- dat de activiteiten van de werkgroep (en de daaraan voorafgaande commissie) reeds sinds 2 jaar onderwerp van vragen uit de Kamer zijn,
- dat de materie in die tussentijd enkele malen in het parlement in discussie is geweest,
- de vaste Commissie voor Volksgezondheid recent heeft geweigerd verder in mondeling overleg met de Staatssecretaris van Volksgezondheid te treden over het probleem van het roken, zonder over het rapport te beschikken en daar wellicht in zal volharderen,

d. het stuk in letterlijke zin publiek geheim is,
e. het belang van de materie een optimale informatieoverdracht aan het parlement vergt?

3. Kunt u zich voorstellen dat, indien de schijnbaar unieke uitspraak van het Groningse kantongerecht van 6 april jl. in kort geding (vgl. uw antwoord op vraag 1 van de eerste vragensteller dd. 12 april jl.) geheimhouding van wat publiek is al noodzakelijk maakt, vertrouwelijke toezending van het advies, dat zovelen inmiddels vertrouwd is – niet in het minst door inschakeling van een public-relationsbureau door klager, thans 'gelardeerd' – aan de leden van de vaste Cie's van Volksgezondheid en Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk niet voor de hand ligt?

4. Kan de Staatssecretaris zich voorstellen, dat voor vele, zo niet alle leden van de betrokken Kamercommissies – ook zonder de verdere adviezen van de Interdepartementale Coördinatie Commissie Gezondheidszorg en de conclusies van de ministerraad – de belangstelling voor de inhoud dan wel hun verlangen naar openbaarheid zo groot is, dat zij zich daarvoor wel enige tijd willen behelpen met het stuk zonder deze toevoegingen?

5. Vergt optimaal gemeen overleg tussen Kamer(commissies) en Regering niet minimaal de vorm van beperkte informatie, die in vraag 2 wordt gesuggereerd?